

השפעה על מבוגרים וצעירים

הציבור נמשך אחרי בעלי מתוך הדרת-כבוד גדולה ומסירות רבה. בביתנו – הדירה ששכרנו באופן זמני – היה עלינו להיזהר מאוד בעניין זה, כדי שלא תחול עלינו "עין הרע" הבולשת תמיד של בעל-הבית, ושלא יספור את כמות האנשים המגיעה לבקרנו. לאחר עמל רב של ידידנו הטובים עלה בידינו הדבר. וכך, בשעות היום, ועד לשעה מאוחרת למדי בלילה – היה ביתנו מלא ביהודים מבוגרים, ומי מהם שהיו לו ילדים – היה מביא אתו גם את בנו; ואילו ביחס לאנשים צעירים, ובמיוחד ילדים – ננקטו אמצעים חמורים כדי להבטיח שהשפעתו לא תגיע אליהם, ושלא יימצאו בחברתו. הצעירים, מצדם, הרגישו טוב מאוד בחברתו, והקשיבו בעניין רב לכל דבריו. מלבד ילדים אחדים שקיבלו חינוך דתי, היו גם שלושה ילדים – תלמידים בבית-הספר הסובייטי, שקיבלו חינוך אנטי-דתי בכל מאת האחוזים – שנקשרו אליו כל-כך, עד שדרשו בתוקף מאמם שתספק להם אוכל כשר, ופשוט לא אכלו מהמאכלים שהוכנו בבתיהם. הדבר היה מסובך למדי, שכן קצבת המזון שחולקה על-ידי הממשלה כללה בשר טריפה וכדומה. גם בבית-הספר החלו ילדים אלו לשמור שבת, ולא כתבו בשבת – דבר שהזיק להם מיד בלימודיהם, ובעיקר במבחנים. בשבת בבוקר נהגו ילדים אלו דרך קבע לבוא לבית-הספר כדי להירשם שם, ומיד ללכת לבית-המדרש אל הרב, ושם שהו במשך כל היום. היו אלה ילדים מלנינגרד שפוננו לשם.

חוברת כ

מפגשים ליליים

פתח דירתנו פנה ישירות לרחוב, ומובן שלא היה שער כניסה שיסתיר אותו, כך שניתן היה לראות מבחוץ כל מי שנכנס אלינו. רוב הבאים אלינו היו עטורי זקן, דבר שבלט מאוד. גלי החום היו כבדים מאוד, ובלילה – כשמזג האוויר נעשה קריר יותר, ולא היה כה חם בבית – היינו יושבים לעתים קרובות כשהתריסים סגורים, כדי שהמבקרים לא ייראו כל-כך לעיניהם של ההולכים ברחוב. כשהחשיך עוד יותר – היו הכל מתיישבים בחצר, כל אחד על חפץ כלשהו ממה שהיה שם. לא היו מספיק כסאות לכולם, והיו מי שנהגו לשכב על הדשא, פשוט על הקרקע. בדרך-כלל עשו זאת הצעירים שבחבורה. כמה גדולה היתה הנאתם מבילוי זה במחיצת בעלי! אין בפי מלים כדי לתאר זאת. באותה תקופה היו כבר פניו של בעלי כחושות מאוד, ושלט בהן חיוורון יוצא מגדר הרגיל. כפי שהתברר לאחר-מכן, הוא כבר היה אז חולה מסוכן. אבל כשדיבר והתוועד עם שומעיו – היה בבחינת "מעייין הנובע": פניו נראו לפתע כפני אדם בריא, קולו היה חזק כקול אדם בריא, וכל מכאוביו כמו נשכחו. בתנאים ששררו באותם ימים, הן השומעים והן המשפיע היו עלולים לשלם על כל זאת ביוקר רב. אפופי חרדה היו הם עוזבים את ביתנו, ואפופי חרדה היינו אנו נשארים בו. עם כל רחש קל ששמענו חלפה במוחנו המחשבה: "מי זה הפעם?" יחד עם זאת, הפחדים והחששות לא מנעו את התכנסותו של מפגש שכזה שוב – אם למחרת ואם כעבור מספר ימים.